

Slovenski dom

Stev. 151

V Ljubljani, petek 5. julija 1940

Leto V

Anglija - gospodar francoskega vojnega brodovja

Vse francoske vojne ladje v angleških pristaniščih zasežene, brodovje v Aleksandriji je v angleški oblasti, del brodovja pa, ki se je v Alžiru uprl angleškim zahtevam, je bil v pomorski bitki uničen ali onesposobljen

London, 5. julija, o. Včeraj dopoldne je bilo v Londonu izdano po radiu poročilo o tem, da je Anglija izvedla razne potrebne ukrepe, da si zagotovi nadzorstvo nad francoskim vojnim brodovjem, ki bi po določilih premirja moralo priti v nemške in italijanske roke. Poročilo pravi, da je Anglija to morala storiti, ker ni mogla verjeti nemškim in italijanskim zagotovilom, da francosko brodovje ne bo uporabljeno za boj proti Angliji.

Popoldne je v poslanski zbornici imel ministrski predsednik Churchill govor, v katerem je v glavnem dejal:

»Če nismo hoteli, da bi francoska mornarica prišla v roke Nemcem, je bilo treba izdati potrebne ukrepe. Če se je že Francija morala vdati premoči, bi jo bilo mogoče odvzeti zavezanstva, če bi pred podpisom premirja poslala v angleška pristanišča svojo vojno mornarico. To se navzlic obljubam admirala Darlana ni zgodilo. Po določilih premirja bi Francija morala mornarico izročiti Nemcem in to tudi tiste ladje, ki so že bile pod našo oblastjo.

Zaradi tega je angleška vlada soglasno sprejela sklep za prevzem francoske vojne mornarice. Že predvčerajšnjim jutraj smo zlepa ali zgrda prevzeli oblast nad francoskimi ladjami v angleških pristaniščih. Dobili smo v roke tako dve bojni ladji, nekaj križark, nekaj podmornic, med njimi velikanko »Surcouf«, 8 rušilcev ter 200 manjših enot francoske vojne mornarice. Prevzem je bil izveden brez odpora in brez prelivanja krvi, razen pri podmornici »Surcouf«, kjer sta padla en francoski ter en angleški častnik. Francoski mornarji so po večini z veseljem sprejeli novi položaj. Devetsto jih hoče nadaljevati boj v naših vrstah, drugi bodo poslani v Francijo.

Francoskemu brodovju v Aleksandriji, kjer se mudi ena francoska bojna ladja, 4 rušilci ter več manjših enot, je bilo sporočeno, da ne bodo mogle zapustiti Aleksandrije. Te ladje so predvčerajšnjim, ko so italijanska letala napadla pristanišče, streljale z našimi proti skupnemu sovražniku.

Francoski bojni ladji »Dunkerque« in »Strasbourg« ter številne druge enote so bile v alžirski luki Oran ter v oporišču Mers el Kebir. Med njimi je bilo več lahkih križark, mnogo rušilcev, podmornic itd. Omenjeni bojni ladji sta najmodernejši in močnejši od nemških »Scharnhorst« ter »Gneisenau«. Poveljniku teh francoskih sil smo poslali kapitana Hollanda, našega bivšega pomorskega atašea v Parizu. Francoski admiral se z njim ni maral razgovarjati, nakar mu je kapitan poslal našo spomenico, ki pravi med drugim, da Angleži kot vojni tovariši ne morejo dopustiti, da bi francosko brodovje prišlo v pest Nemcem ali Italijanom. Angleži se bodo borili do konca proti Nemčiji, ki je skupni sovražnik Anglije in Francije ter bodo po zmagi obnovili Francijo v vsej njeni veličini. Zaradi te zmage ne sme skupni sovražnik uporabljati proti Angliji najboljših ladij francoske vojne mornarice.

Zato naj se francoske sile v Mers el Kebiru in Oranu odločijo, da gredo z Angleži v nadaljnji boj proti Nemcem in Italijanom, ali pa naj odplovejo v najbližjo angleško luko, da bodo tam zamenjane posadke. Po končani vojni bodo ladje Franciji vrnjene, ali pa plačane. Lahko pa te francoske enote z zmanjšano posadko pod angleškim nadzorstvom odplovejo v kako francosko pristanišče v Srednji Ameriki, kjer bodo razorožene in izročene v varstvo Združenim državam. Če francoski poveljnik ne sprejme nobenega teh pogojev, mora angleško brodovje z vso silo in sredstvi preprečiti, da bi ladje dobili Nemci ali Italijani.

Dve uri po izročitvi teh pogojev je pred Oran priplulo močno naše brodovje pod poveljstvom admirala Somervilleja, ki je pri Dunkerqueu izvedel prevoz več kakor stotisoč francoskih vojakov. Pogajanja med njim in francoskim admiralom so trajala ves dan, nazadnje je francoski admiral rajši poslušal nemško zapoved ter odbil naše zahteve.

Zato je naše brodovje ob 17.58 začelo streljati na francoske pomorske sile. Začel se je hud boj, nato so stopila v akcijo naša letala z nosilke »Ark Royal«.

Po dveh urah je bila hudo poškodovana bojna ladja vrste »Strasbourg«, ki je morala nasesti, druga bojna ladja se je potopila, tretja je bila hudo poškodovana, zažgane in poškodovane pa so bile še druge ladje ter rušilci. Neka francoska bojna ladja — »Dunkerque« ali »Strasbourg« — je med to žalostno akcijo ušla

iz pristanišča, a jo je na begu zadela bomba z angleškega letala. Proti Toulonu se je posrečilo odpluti ponoči tudi nekaj drugim francoskim ladjam.

Francosko brodovje se je pri tej priliki borilo s čudovito hrabrostjo, ki jo mi razumemo. Admiral in njegovi častniki so mislili, da so dolžni i brezpogojno poslušati svojo vlado, bati pa se je, da so bile francoske izgube pri tem boju zelo hude.

Niti ena angleška ladja ni bila pri tem resno poškodovana.

S to akcijo smo dobili v roke velik del francoskega brodovja, drugemu delu pa onemogočili, da bi prišel v nemške roke. Storili bomo pa tudi še naprej vse, da francosko brodovje ne bo nikdar nemško in da bomo obdržali oblast nad Sredozemjem.

Notranje spremembe v Romuniji

Nova romunska vlada napoveduje popolno naslonitev na Nemčijo in Italijo

Bukarešta, 5. julija, m. Podrobnosti o odstopu stare in imenovanju nove romunske vlade so naslednje:

Včeraj ob devetih dopoldne je Tatarescu podal odstop svoje vlade. Ob 10 je Gigurtu dobil naročila za sestavo nove vlade. Ob 13 je kralj Karol sprejel zastopstvo, ki sta ga vodila Bratianu in Maniu. Ob 15 je nova vlada pred kraljem zaprisegla.

Nato je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

Potem ko je nova romunska vlada prišla na upravo države v izredno težkih časih ter se naslanja na elemente, ki predstavljajo red v državi in vero v nacionalizem, bo nadaljevala s politiko dobrega gospodarjenja in vladanja, vzdrževanja reda in zavarovanja koristi vseh romunskih delovnih razredov. V zunanji politiki nova vlada ne prinaša s seboj nobene spremembe politične nevtalnosti. Toda če nova vlada vpoštevata položaj, ki je nastal z zadnjimi mednarodnimi dogodki, se bo

prilagodila novemu evropskemu redu, ker se bo naslonila pri izvajanju svoje politike na Nemčijo in Italijo. Toda okrepitev te politike ne pomeni sovražnosti proti nobeni drugi državi, ker bo Romunija, zavedajoč se svojih pravic in dolžnosti, vzdrževala z vsemi evropskimi državami koristne in prijateljske odnose.

Nova romunska vlada je izrazito desničarska in so vsi njeni člani pripadniki ali simpatizerji »Železne garde« ter nacionalistične skupine prof. Goge. Zunanji minister v novi vladi je Manulescu. Deset ministrov so bivši člani »Železne garde«, pet pa jih je bilo že v protijudovski in nacionalistični vladi prof. Goge. Nova vlada je bila postavljena po daljših pogajanjih med kraljem ter nemškim poslanikom Fabriciusom. Minister za narodne manjšine je Otto Roth, voditelj romunskih Nemcev, znan kot hud nasprotnik Madžarov. Njegovo navzočnost v vladi razlagajo kot željo kralja Karola, da bi si z izrazitim podpiranjem nemške manjšine v Transilvaniji zagotovil izdatnejšo nemško pomoč proti madžarskim zahtevam.

Brezobzirna vojna do konca:

Anglija in Nemčija zavračata vesti o morebitnih pogajanjih za mir

London, 5. jul. o. Ministrski predsednik Churchill se je v svojem včerajšnjem govoru dotaknil tudi vesti o morebitnih mirovnih pogajanjih z Nemčijo in dejal:

Akcija, katero smo začeli, bo sama po sebi zadostovala, da bomo odstranili vse laži in vesti, ki jih nemška propaganda tako neutrudno šili po Združenih državah in po ostalem svetu. Na to propagando, ki jo podpira peta kolona, naletimo tudi doma. Te vesti in te laži skušajo povzročiti vero, kakor da imamo namen začeti pogajanja z nemško in italijansko vlado. Vsaka misel na nekaj takega izginja sprito drastično in silovito akcije, katero smo sklenili izvesti. Ne, gospoda, na pogajanja sploh ne mislimo. Sploh ne mislimo na kakšen mir. Nasprotno, moramo nadaljevati vojno z vso silo in z vsemi sredstvi, ki jih imamo, vse do tlej, dokler ne dosežemo pravih ciljev, zaradi katerih smo stopili v vojno.

Berlin, 4. julija, DNB. Na nemškem odločujo-

čem mestu izjavljajo, da je popolnoma neresnična vest agencije United Press, da so se baje nemški agentje obrnili na britanske politike z mirovnimi predlogi. V nemških političnih krogih izjavljajo, da so vse take vesti izraz želja londonskih poslovnih krogov, da bi kako prišlo do poravnave sedanje vojne.

Ameriška sodba o pomenu angleške akcije proti francoskemu brodovju

Newyork, 5. julija, o. V ameriških mornariških krogih izjavljajo o angleški akciji proti francoskemu vojnemu brodovju, da je bil ta korak za Anglijo življenjsko nujen. Če bi Nemčija dobila v oblast mogočno francosko brodovje, bi se lahko spoprijela z Anglijo tudi na morju pod skoraj enakimi pogoji. Zdjaj je večina močnejših enot francoskega brodovja potopljena ali onesposobljena za boj, v kolikor niso ladje prišle celo v angleške roke. Hudo je to, da so angleški in francoski mornarji kot bivši vojni tovariši morali obrniti orožje drug proti drugemu, česar pa niso sami krivi. Toda navzlic temu je Anglija dosegla silen uspeh, zakaj zagotovila si je popolno premoč na morju, hkrati pa dokazala, da je njeno brodovje kos vsakemu drugemu.

Letalski napadi na Anglijo in Nemčijo

London, 5. julija, o. Angleška letala so preteklo noč spet izvedla obsežne napade na nemško ozemlje. Bombardiranih je bilo šest letališč, razne železniške in prometne naprave ter skladišča goriva.

Nemška letala so letela po polnoči nad jugozapadno in severovzhodno Anglijo. Vrgla so več bomb. Dosedaj ne poročajo o podrobnostih. V bližini jugovzhodne obale je bil sestreljen en nemški bombnik, ki je padel v morje. Posadka štirih članov je bila ujeta.

Dr. Maček v Sloveniji

Davi ob 7.41 je z brzo vlakom dopotoval iz Zagreba v Ljubljano podpredsednik vlade in predsednik HSS dr. Vladimir Maček z gospo in otroki ter v spremstvu inšpektorja financ Dragutina Belaka. V imenu odsotnega bana dr. Natlačen je podpredsednika vlade na ljubljanski postaji sprejel in pozdravil podban dr. Stanko Majcen. Med postankom v Ljubljani je dr. Maček povabil podbana v svoj voz ter se z njim ves čas pogovarjal. Ob 8.8 je dr. Maček s spremstvom nadaljeval pot na Bled.

Vesti 5. julija

Nemški tisk priobčuje razne listine iz arhiva francoskega poveljstva, o katerem poročajo, da so ga dobili v roke neke ob Loiri. Listi pri-
našajo zlasti tiste dokumente, ki govorijo o tem, da so Angleži puščali Francoze na cedilu med veliko bitko v Flandriji in pozneje, in pa listine, po katerih naj bi bili Anglija in Francija hoteli zanetiti vojno na Balkanu, na Bližnjem Vzhodu in proti Rusiji.

Predvčerajšnje bitke proti francoski mornarici v Oranu, sta se po španskih vesteh udeležili ogromni angleški oklopnici »Hood« in »Resolution«, ena težka križarka in osem rušilcev, ki so se zdaj že vrnili v Gibraltar.

Na newyorški svetovni razstavi je včeraj pred poljskim paviljonom, ki stoji blizu angleškega, eksplodirala bomba v obliki nalivnega peresa. Eksplozija je raztrgala dva policista ter ranila več drugih ljudi.

Bolgarski notranji minister je imel na nekem zborovanju govor, v katerem je dejal, da je Bolgarija tudi v teh nevarnih dneh ohranila mir in ni razglasila mobilizacije, ker je bolgarska politika sicer revizionistična, toda hkrati miroljubna.

Iz Sovjetske Rusije poročajo, da vpis prisilnega posojila za državno obrambo lepo napreduje. Vpisanih je bilo doslej že več sto milijonov rubljev.

Pomorska bitka med Angleži in Francozi bi lahko privedla do tega, da bi Francija napovedala Angliji celo vojno, čisto gotovo pa pomeni ta bitka popoln razdor med nekdanjima zavezanicema, sodi nemški in italijanski tisk.

Danes popoldne bo pod predsedstvom Mussolinija važna seja italijanske vlade v Rimu.

Turško vojno brodovje, ki je pred zasedbo Besarabije odplulo v Črno morje, se je včeraj vrnilo v Carigrad.

Do hudih nastopov proti Judom je prišlo po vsej Romuniji včeraj takoj, ko je bila sestavljena nova vlada.

Nobena velika francoska vojna ladja ni v nemških ali laških rokah. Veliko število francoskih vojni-
lah ladij in podmornic je že v angleških vodah. Njihova naloga je rešiti čast Francije. Za vzdrževanje francoske vojne in trgovske mornarice, ki se ni pokorila določilom premirja, je na razpolago več milijonov funtov šterlingov. S tem denarjem bo ta mornarica lahko vzdržala več let. Tako je govoril sredi admiral Muselier v londonskem radiu.

Italijanska komisija za prevzem francoskega pristanišča Džibutija je prišla včeraj v mesto, a je poveljujoči general odklonil njeno zahtevo po izročitvi pristanišča, češ da ne priznava premirja med Francijo in Italijo. Zdi se, da bodo Italijani skušali to važno pristanišče zasedeti s silo.

Sovjetska vlada naj bi bila postavila Romuniji nove zahteve in sicer v tem smislu, da ji mora Romunija prepustiti vse mostove čez reko Prut in čez ustje Donave, poroča agencija Associated Press. Vest najbrž ni točna, saj pogled na zemljevid pove, da čez široko ustje Donave ni nobenih mostov.

Holandija mora svojo politiko usmeriti po nemških željah in potrebah ter po tem uravnati tudi svoje kolonialno gospodarstvo, piše bivši holandski ministrski predsednik Colijn v brošuri, ki jo je izdal te dni.

Francija nima hujšega sovražnika kakor je angleški ministrski predsednik Churchill. Anglija je Franciji povzročila doslej najhujše gorje in se ni nič obotavljala, da celo napade njeno brodovje, da ne bi Francija izpolnila določil premirja. Ta angleški nastop nasprotuje mednarodnem pravu in poimovanju časti, sodi italijanski tisk, ko danes razpravlja o drznem angleškem napadu na francosko brodovje.

Francoska komisija za izvedbo premirja je včeraj obvestila Nemce, da skušajo Angleži dobiti v svoje roke francosko vojno brodovje. Kanceler Hitler je dovolil, da se francoske bojne ladje, ki ne bi mogle uiti Angležem, same potopijo, češ da Nemčiji ni do tega, da bi dobila v roke francosko vojno brodovje, marveč hoče le preprečiti, da ne bi Angleži francoskih vojni-
lah ladij izkoristili za boj proti Nemčiji.

Na prihodnji seji francoske vlade bodo določili dan za sklicanje parlamenta in senata. Njuna bosta uveljavila nov notranji red s sklenjenjem ustave, kakršno narekujejo sedanje časi.

Vsa policija v Palestini je po sklepu angleškega visokega komisarja postavljena pod vojaško vodstvo do konca sedanje vojne.

Ameriški zunanji minister Hull je sporočil nemškemu poslaniku, da je ameriška vlada ustregla nemški zahtevi in da je odpoklicala svoje poslanike iz Holandije, Norveške, Belgije ter Luksemburga. S tem je Amerika dejansko priznala nemško zasedbo teh pokrajin.

Drobne

Novi Sad, 5. julija, j. Glasilo nemške narodne manjšine »Deutsches Volksblatt« javlja zanimivo vest, da je predsednik nemško-švabskega Kulturbunda dr. Janko sporočil vsem krajevnim organizacijam Kulturbunda, naj do nadaljnjega ukaza ustavijo sprejemanje novih članov v društvo. Krajevne organizacije so odgovorne za to, da za časa veljavnosti tega odloka ne bo noben nov član sprejet v društvo.

Zagreb, 5. julija, j. Včeraj so na zagrebškem vseučilišču volili novega rektorja po novi uredbi, ki jo je predpisal ban dr. Šubašič. Izvoljen je bil profesor filozofske fakultete dr. Stjepan Ivšić, za katerega je padlo 17 glasov, njegov protikandidat pa je dobil 6 glasov. Rektor je izvoljen za dobo enega leta. Nato je bila seja vseučiliškega senata, ki je potrdil izvolitev dr. Ivšića.

Uspešno posredovanje Jugoslavije, Nemčije in Italije med Madžarsko in Romunijo

Madžarska vlada je spremenila svoje načrte proti Romuniji

Rim, 5. julija, m. »Giornale d'Italia« poroča iz Budimpešte, da potekajo v madžarski prestolnici številna diplomatska pogajanja. V središču pogajanj je daljši sestanek, ki ga je imel včeraj zunanji minister grof Csaky z italijanskim poslanikom. Nato je imel madžarski zunanji minister daljšo konferenco z romunskim in jugoslovanskim poslanikom. Dopisnik »Giornale d'Italia« je izvedel iz vladnih

krogov, da Madžarska namerava ne samo po diplomatski poti reševati sporna vprašanja z Romunijo, temveč je celo začela akcijo za pravo zblizanje z njo. Madžarska je poslušala prijateljske nasvete iz Berlina, Rima in Beograda ter je spremenila svoje prvotne sklepe, da za vsako ceno in z vsemi sredstvi uresniči svoje ozemeljske zahteve proti Romuniji.

Zblizanje med Madžarsko in Jugoslavijo

Madžarski pravosodni minister v Beogradu

Beograd, 5. julija, m. Z jutranjim brzim vlakom je dospel v Beograd madžarski pravosodni minister dr. Radoczy. Na železniški postaji so ga pozdravili pravosodni minister dr. Marković, predsedniki kassacijskega, apelacijskega in upravnega sodišča, kakor tudi predsedniki okrožnih sodišč. Po pozdravi na postaji, ki je bila vsa v jugoslovanskih in madžarskih zastavah, se je minister odpeljal v hotel »Srbski kralj«. Popoldne se bo vpisal v dvorsko knjigo, nato bo obiskal predsednika vlade Dragoš Cvetkoviča ter zunanjega ministra Cincar-Markoviča. Opoldne bo priredil na čast svojemu gostu kosilo naš pravosodni minister dr. Marković v hotelu »Srbski kralj«. Popoldne pa bo priredil ma-

džarski poslanik na našem dvoru Bakacz-Besseny čajanko v prostorih madžarskega poslanštva. Zvečer ob 8.30 bo madžarski minister obiskal ladjo »Aleksander«, kjer bo tudi večerjal. Jutri bo madžarski pravosodni minister obiskal vojaško pokopališče, kjer bo položil venec na grob padlih vojakov. Nato se bo odpeljal na Avalo. Jutri priredi begradski župan na čast visokemu gostu kosilo v hotelu na Avali. Jutri popoldne pa bo imel visoki madžarski gost predavanje o razvoju madžarskega sodstva. Za njim pa bo predaval še prof. Andiel o temi: »Kazenskoppravna ocena vrednosti glasu vesti.«

Jubilej prve in najzaslužnejše slovenske knjižne družbe:

Mohorjeva družba je dala v 80 letih Slovincem 21 milijonov knjig

Ljubljana, 5. julija.

Lep in pomemben jubilej obhaja danes Mohorjeva družba: 80 letnico, odkar je začela živeti življenje kot cerkev bratovščina. Odeč bi bilo poudarjati, kakšnega pomena je za slovensko ljudstvo družba bila. Premnogo rodov se je ob njej vzgajalo in izobraževalo in ni je bajte, kamor ne bi prišla. Družba je z izdajo knjig Slovence družila in budila njih narodno zavest, ljudi je naučila brati in ljubiti lepo knjigo. Njen levji delež je, da je med nami nepismenost tako majhna. S svojimi knjigami je družba obvarovala naše ljudstvo liberalizma in raznih socialnih zmot.

Družba v današnji obliki je začela delovati leta 1860, prej pa je bilo Društvo sv. Mohora, ki je bilo ustanovljeno leta 1852. Prvo leto ustanovitve je imela 785 članov, ki so do reorganizacije leta 1860 rasli in padali. Do reorganizacije je društvo izdalo 20.252 knjig. Leto 1860 pa pomeni popoln preobrat in takoj prvo leto se je dvignilo število udov od 263 na 1116. Do leta 1883 je število udov naraslo na 20.000, tedaj pa je finančni polom Avstrije imel za posledico, da je tudi število udov padlo. Ko se je ljudstvo izkopal iz gospodarske stiske, je tudi družba oživela. Ze leta 1886 zaznamuje številko 30.000 in postopoma je šlo naprej: 40.000, 50.000 do 80.000 leta 1904. S tem letom pa do leta 1918 nastopi »zlata doba«. Največje število udov je družba dosegla leta 1918, ko zaznamuje številko 90.512! Ta doba je najlepša in v tem času je šlo med ljudi ogromno knjig.

Posledice vojne je seveda tudi družba občutila, zlasti pa izgubo Goriške in Koroške. Leta 1920 je število udov padlo na polovico in ker je po vojni začela konkurenca, razne knjižne družbe, ki so bile politično orientirane, se je tudi to poznalo, čeprav te družbe niso prinesle nič novega in jim je bila več ali manj za vzgled Družba sv. Mohorja. Pa tudi gospodarska kriza, ki je hudo prizadela našega človeka, je posegla vmes. Vsi ti činitelji so imeli za posledico, da se družba številčno ni več povzpela na prejšnjo višino. Zadnja leta se giblje število udov okrog 45.000.

Družba je doslej izdala okrog 21.000.000 raznih knjig, torej okrog 21 knjig na vsakega Slovence.

Ta številka dovolj jasno in zgovorno pove, kaj je družba za naše ljudstvo storila. Izdajala je razne zbirke, kot leposlovne, znanstvene, cvetje iz domačih logov, studence žive vere, liturgične knjige, gospodarske knjige in podobno. Podpirala je predvsem domače pisatelje in v leposlovju ima zelo malo prevodov.

Veliko uslugo, prav za prav edino, da se je družba tako lepo razvijala in razvila, pa ima tudi duhovščina, zlasti podeželski župniki, ki so neumorno, idealno in požrtvovalno delali ter družbi pomagali, da se je tako lepo razvila in ohranila.

Smo v težkih časih in želimo, da bi bila družba to, kar je nam bila: »verskega in slovenskega duha merilo«, kakor je zapisal dr. Jakob Sket in »da bi ga ne bilo splošnega Slovence, kateri bi voljen ne hotel podpirati te družbe z glavo in mošnjo,« kakor je zapisal Caf.

Proslava 80 letnice družbe sv. Mohorja v Celju

Celje, 5. julija.

Skromno, toda lepo je proslavilo društvo sv. Mohorja v Celju danes zjutraj 80 letnico svojega plodnega dela med slovenskim narodom. Ob pol 8 zjutraj je opravil g. opat Peter Jurak v Marijini cerkvi slovesno službo božjo, katere so se udeležili med drugimi tudi okrajni načelnik g. dr. Zobeč, župan dr. Voršič, predstojnik policije Uršič, prof. Cestnik, predsednik celjskega kulturnega tedna dr. Strmšek, predsednik Ciril-Metodove družbe Baudek, ravnatelj Mohorjeve tiskarne dr. Kotnik, zastopnik gimnazijskega ravnatelja in starešina Slovenske dijaške zveze Bratko, ravnatelj deklishe šole Cilenšek, zastopniki FO s predsednikom Vrablom na čelu ter zastopniki drugih katoliških društev, vojskova in mnogo ostalega občinstva.

Pri sv. maši je pel na koru pevski zbor uslužbenec Mohorjeve knjižarne in tiskarne pod vodstvom senatorja g. Alojzija Mihelčiča. Uslužbenec Mohorjeve knjižarne in tiskarne priredil jutri dopolne izlet v obsejalstvo dolino pod vodstvom g. Strmška, kjer si bodo ogledali vse kraje tega lepega predela Slovenije

Živahno delovanje gasilcev v Prekmurju. Prekmurje je znano s svojimi mnogostevilnimi in močnimi gasilskimi organizacijami. Posamezne organizacije so zelo agilne, kar se posebno opazi zadnje čase, ko prirajajo četne in okrožne gasilske vaje. Pri vseh teh vajah se opaža, da gasilci popolnoma razumejo svoje poslanstvo, ker izvajajo vaje v največji disciplini in dobri uspehom. Gasilci so priredili tudi več tečajev, kjer so obravnavali in poučevali ljudi o zaščiti pred zračnim napadom.

Ali bo letos še kaj vročine?
Belgrajski vremenoslovec prof. Milosavljevič odločno zavrača razlago, da bi bilo streljanje na Zahodu krivo stalnemu deževju

Neizogiben dež sleherni dan v letošnjem poletju je dal ljudem pobudo za vsakršna ugibanja. Pojavila se je tudi razlaga, da je stalnemu deževju in nestalnosti vremena kriva v največji meri vojna, ki je povzročila velike motnje in ozračje. Precej ljudi je to preprosto razlago prevzelo. Zato ne bo nezanimivo, če navedemo o tej stvari mnenje, ki ga je podal ugledni belgrajski vremenoslovec profesor Milosavljevič poročevalcu belgrajskega dnevnika »Vreme«:

Ali bo letos sploh kaj poletja? so se vpraševali ljudje še letos v deževni spomladi. Govorili so, da bo po hladni pomladi nastopilo prav tako hladno in deževno poletje, ki ne bo nič podobno vročemu in sončnemu poletju. Enako so se spet vpraševali, ko smo stopili v koledarsko poletje, vreme pa se ni nič spremenilo. Po nekaj vročih poletnih dneh je začel spet padati dež. Ohladilo se je in na belgrajskih ulicah so se pojavili ljudje, ki so bili topleje oblečeni. Ljudje so navajali en razlog: vojna na zahodu. Topovi streljajo in razganjajo oblake, jih odganjajo na drugo stran, zlasti pa proti jugovzhodu, to je proti Balkanu. In tako se je vsa vlaga, vsa izparjena voda v severozahodnih in zahodnih delih Evrope pretvorila v oblake in se nato znašla nad Srednjo Evropo in nad Balkanom, se tukaj zlija in povzroča naraščanje rek in poplave. Ljudje so v to prepričani toliko bolj, ker skoraj vsi vedo, da v nekaterih krajih naše države še vedno razganjajo oblake s streljanjem iz močnarjev in z vonjenjem. Tako razganjajo oblake v Banatu, v Bosni, v Južni Srbiji in na Hrvaškem. Tako jih razganjajo pravoslavci, katoliki in muslimani.

vzame žani, hlačke dobi Francka. Veselo, pijačo vrže zaklaja s prvim darom čez ramo.

Sonce se je bilo rahlo nagnilo, da sta njuni sencji tipali v krtnine daleč pred njima. V drugačni luči so se zaiskrila zrcala v poljih, mirno srebrno z zelenim robom, zajčkom so se močno podaljšali svetli uhliji. Sape od juga so se oglašile silneje, Marija na Homcu se je skrila med gozdne vrhove. Ne saj se ni skrila. V sredo ravnega polja je stopila, mrtva, visoka raste iz ravni. Smrekov hribeč je kakor temnozeleno krilo, ki se spušča vse širje, na njem zvonič s cerkvico.

Hitro, hitreje stopata in toneta v nejasno trudnost. Zdajci potegne Francka žanito za rokav:

»Kako se cmeri! Da se na vse strani razlega.«

»I, kje? Jaz nič ne slišim.«

»Počakaj!... Slišiš?«

»Kot prej.«

»Ja, kaj si gluhi! Napni, no, uhle pa še tlan pristavi. Slišiš? Od vseh strani: bzzz, bzzz...«

»A, to so trobentice.«

»Trobentice!«

Saj res: trobentice! Kakor studenci žubore iz tal. Vsa ravan pred njima je živa, žubore, hahljajo obilni zlati vrelci. Moj Bog, saj mora polje utoniti v zlatu!

Kot dva metulja se lovita od šopka do šopka, izbirata in ne moreta izbrati. Gruča trobentič, lepih, zlatih! Pa so vse lepe, a vsaka neka drugačna, in ne vesta, katero bi utrjala. Pa je tam ob krtni še lepša gruča, tam spet lepša, tam bolj zlata, tam bolj glasna, brez konca in brez kraja. Izbirata, izbirata, ne moreta izbrati. O, kako je to hudo!... Otroška bridkost ju zalije.

Naposled utrjata od cvetov in nesele k ustnicam tanko cevko in srkneta vase.

»Ti, v moji je med!«

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 5. julija.

Prvi julijski dnevi so bili prav soparni in vročina je pritiskala, kar je bilo dobro za kopalce. Pojavljajo pa se po raznih krajih Slovenije povsem lokalne nevihte, ki so dostikrat prav katastrofalnega značaja, kakor ona v Domžalah. Snoči se je začelo v Ljubljani oblačiti in ponoči proti jutru močno deževati. Ozračje je bilo davi ohlajeno. Po starih zapisih, ki izvirajo še od l. 1855, je junij v tako zvanem ljubljanskem padavinskem pasu zaznamovan poleg oktobra kot mesec, ko pade največ dežja. Mesečni padavinski povprečnik znaša za junij 154 mm. Letošnji junij je bil sicer prav hladen in deževen, toda končna padavinska bilanca nam kaže, da junij letos ni dosegel tega povprečnika. Imeli smo vsega 16 deževnih dni s 127,7 mm dežja. Najbolj deževen dan je bil 18. junij, ko je padlo 25,2 mm dežja in je padala nad mestom in okolico toča, ki je vse pobelila in napravila tudi mnogo škode.

Sodnijske počitnice

Od 1. julija je na sodišču nekoliko ponehalo vrvenje in drvenje strank. Nastopile so sodnijske počitnice, ki bodo trajale do 15. avgusta. Mnogi sodniki so odšli na oddih, drugi poslujejo le v nujnih zadevah. Mali kazenski senat bo zasedal le po enkrat na teden, prav tako ima kazenski sodnik-podredni na okroženem sodišču omejene razprave. Tudi v znameniti sobi št. 28 na okrajnem sodišču je mir, ne zbirajo se več skupine tožbarjev pred njo. Civilne pravde deloma počivajo, rešujejo se le nujne civilne zadeve.

Da ne bo kdo v skrbeh

V torkovi številki »Slovenskega doma« smo poročali po obvestilih iz bolnišnice, da so tja kaj pripeljali 60 letnega šolskega upravitelja z deske ljudske šole v Sp. Šiški, Josipa Primožiča. Ker so morda njegovi bližnji svojci, ki bivajo izven Ljubljane, v skrbeh, kaj je z njim, pripominjamo k svojemu prejšnjemu poročilu, da je g. Primožič že v najkrajšem času lahko zapustil bolnišnico, ker so bile poškodbe lažje značaja in niso imele zanj nobenih hujših posledic.

Kaj pa v zemljiški knjigi?

Zemljiška knjiga posluje normalno. Bombardirana je, kakor druge mesece, z množestvilnimi zemljiškoknjižnimi predlogi, posebno s predlogi za prenos lastniške pravice na razne kupce. Zanimivo je, da je zemljiška knjiga zaznamovala junija rekordno število kupnih pogodb, namreč 214 za skupno kupno vrednost 15.372.735 din. Hude so špekulacije s hišami, vilami, posevsti in parcelami. Ljudje, ki imajo kaj pod palcem, špekulirajo, kupujejo svet, pa ga tudi kmalu z dobrim dobičkom naprej pro-

dajajo. Bogatini pa nakupujejo svet tudi po raznih krajih Bosne. Pravijo, da je najživahnejši realitetni trg v Banja Luki. Tam so mnogi slovenski bogatini, posebno milijonarji, kupili velikanske komplekse zemlje. Nekateri neumni ljubljanci, ki so pravi strahopetci, so že razne premičnine prenesli na nova posestva. Naš kmet pa pravi, da bo znal braniti svojo grudo in da se ne bo kar tako pustil umakniti. Zanimivo je dejstvo, da so začeli kupovati hiše in parcele v Ljubljani mnogi ljudje z dežele, posebno iz Štajerske.

Podkovska šola in veterinarskobakteriološki zavod

Dravska banovina je že lani kupila od posestnice Marije Jorasove, stanujoče Cesta v Loko in njenega sina Matka Jorasa, posestnika v Dogašah pri Mariboru, veliko posestvo vl. št. 2 k. o. Trnovsko predmestje, obsegajoče hišo, gospodarska poslopja in mnogo zemlje v znesku 1.150.000 din. Posestvo z mnogimi travniki in njivami meri skupaj 47.402 m². Ta svet je prav ugoden za podkovsko šolo, ki se bo tja preselila. Poleg podkovske šole namerava dravska banovina tudi ustanoviti ambulantno za bolno živino, dalje se bo tja preselil veterinarskobakteriološki zavod, ki se sedaj nahaja v nekdanji šempetrski vojašnici in ima tam prav tesne prostore. Načrti za vse te ustanove in prezidavo poslopij odnosno hiše so baje že izdelani in so na razpolago pri kmetijskem ministrstvu večji krediti. Zasnovana je tudi ideja, da se tam v Mestnem logu ustanovi tudi inštitut za izdelavo raznih cepiv, namenjenih za pobijanje živinskih kužnih bolezni. Slovenija izda za cepiva prav čedne milijone, lahko pa bi bilo Sloveniji omogočeno, da bi se ta cepiva izvažala v druge države, kar bi bilo prav donosno. Imamo med veterinarji dobrega strokovnjaka za cepiva, ki bo gotovo z največjo požrtvovalnostjo prevzel vodstvo inštituta in bi s svojim znanjem znal uspešno voditi tak zavod.

Po pomoč so prišli

Ljubljansko bolnišnico kar naprej oblegajo in se ne pozna ne petek ne svetek. Med številnimi drugimi, ki so prišli po pomoč, so tudi: Škerjanč Marija, vdova po nadregledniku iz Vevč. Padla je in si zlomila levo nogo.

Zena banovinskega cestarja iz Dobrove, Marija Urbančič, je sekala drva. Pa ji je sekira spodletela in polenu je skočila v glavo hudobna misel. Odletelo ji je v oko in ga ji poškodovalo. Delavec Rade Rajič ni nikdar mislil, da bo kdaj svetopisemski mož. Skočiti je hotel na tovrni avto, pri tem pa se je nataknil na kljuko in tako visel med nebom in zemljo, dokler se ni raztrgala obleka, on pa je med vožnjo padel na obraz. Podrgnil se je z obrazom po zemlji tako hudo, da ima vse obraz razbit.

Konji so se splašali Katarini Bučanovi iz Vižmarji. Vozila je ob železnici in ko je prišel hlapec, so se konji črne mrcine ustrašili ter se spustili v dir. Bučanova je padla z voza in si zlomila roko.

Mesto kave koruzo

Kakor po drugih državah, samoupravnih in obinskih uradih, danes tudi na policiji mirujejo zaradi praznika sv. Cirila in Metoda. Drugače je idiličen mir na policiji. Nobenih hujših dogodkov, nobenih vlomov, tatvin in goljufij.

V teh burnih, hudih in vseh stisk polnih časih se pojavljajo sleparji in prevaranti s posebnimi triki. Da sleparijo lahko verne in po dobičku hlepeče možakarje, špekulante in dobičkarje. V letih svetovne vojne, ko je bilo pomankanje raznih živil, posebno moke in masti, najhujše, so mnogi verižniki ljudi sleparili z moko. Prodajali so ljudem kar cele vreče moke in ljudje so moko z veseljem kupovali. Bili pa so pozneje strahovito presenečeni in osleparjeni. Prava bela moka je bila samo na vrhu, spodaj pa je bil nasut zmlet pesek, ki je na prvi pogled res človeka prevaril, da je beli pesek imel za moko.

Sličan trik je včeraj uporabil neki brezposeln Idrjčan. Zglasil se je pri nekem ljubljanskem restavratiju, ki rabi precej kave. Ponudil je kavo Idrjčan naprodaj. Pokazal mu je tudi vzorec kave. Napravila sta kupčijo. Idrjčan je dal zagotovilo, da pripelje kar celo vrečo kave. In res je kmalu Idrjčan pripeljal kavo. Na cizi je kavo pripeljal postrešček. Restavratir je pogledal kavo. Na vrhu je bila res kava. Restavratir je Idrjčanu odšel 3052 din. In kako se je pozneje začudil, ko je začel stresati kavo iz vreče. Sezula se je iz vreče koruza. Kave je bilo samo za dobra dva kilograma. Zadevo je takoj prijavil policiji, ki je sicer Idrjčana aretirala, toda pri njem ni našla niti počene pare. Najbrž je bila kava tudi ukradena.

Janez Borštnar:

»O švica, moja švica...«

»Nisva dobra upornika,« pravi žani sebi, »nisva ne!« Nato pa Francki:

»Glej, da boš v vasi prav govorila. Vse povej, kar si videla in slišala. Da so odpustili voditelje delavske organizacije, da niso hoteli zvišati plač, pa smo se morali upreti. Da ne boš cmerikavo mečkala o štraku. Resnično in pomorno povej, kako smo se odrezali pa vse vampeje zaprli. In onih stavkokazov pa kaplina ne smeš pozabiti. Takoj za njimi na omeni gospoda iz Ljubljane, župnika in njegov kotel. Povej, kako so vsi ljudje z nami, da vse tovarne do Sv. Mihaela stojte, zavarovane z delavsko stražo. Pa reci: če vi se dajte, dvignite se, no, da nas bo kot listja in trave!«

»Saj vem sama; vse so mi že dopoldne povedali.«

On pa kar naprej: »Če ti kaj dobrega v glavo pade, kar povej, čeprav ni ravno tako. Za en mišji rep razlike ni ne greh ne laž.«

»Vem, vse vem, na pamet so dopoldne naučili.«

»Morajo poginiti, vampeži! Danes se maščujva, da sva morala stradati, da so tvojega očeta na vislice, mojo mamko pa ob pamet spravili!«

»Pači! Pači...« je tedaj zajokalo v njune besede. Otroče je motovillilo čez krtnine proti njima.

»Tijče! Je pomislila Francka. Pogleda, ni Tijče, a prav tako majhen in srčan. »Revež!«

»Trapa! Plava kri, ne pa revež! Delničarjev je!«

»U, plava kri!«

Pa ga sezuje, mu slečeta hlačke, in ga napotita proti Bistrici. Potem delita, čevljičko

»Misliš, da ga v moji ni?«

»Zakaj neki imajo med?«

»Za čebele vendar. Zate, pa zame.«

Potem trobita. Žanitoava trobentica se ne more zlit v pesem. Franckina pa poje brez konca, lije mimo, brez valov, kakor sladka, mehka radost. Naposled zapoje še Žanitoava, a valuje in se ji zalevata...

Francki se zdi, da poje uspavanko, a čuti, kako se drami v njej nova pesem, vstaja v srce, v žile in kri. Vstaja prebujeno, poje z njo, silneje, vse silneje. Misli ji zavezuje, roke ji širi v objem, sili v oči, v besede. O, kako je to hudo!...

Žani pa gleda v nebo. Bele ovčke se pasejo z modrimi in južni vetrič jim kodra mehko volno. Vse močnejše nagiblje glavo nazaj, da čuti misli, kako plavajo v toplih dihih za ovčkami kdo ve kam...

»Dosti! Jezik in ustnice me že bolijo,« pravi Francka.

Pa vržeta proč. Se brni zlata godba, iz zemlje vstaja, v srce jima plava, v žile in kri. Pred njima vstaja Sv. Marta s pesmijo tretje ure in lahkonostjo sobotnega popoldne.

»Žani! ga je potegnila Francka za rokav. Nepoznana zarja ji je cvetela v obrazu. »Ali imaš že punco?«

Rdečica ji zalije v obraz in mora pogledati v tla, žanito dne vprašanje močno prijetno, da se mu ustnice raztegnejo do ušes. Ne odgovori.

Francka je vsa majhna. Zopet vzravna glavo, privzdigne trepalnice in pogleda izpod čela. Vroče ustnice se ji razširijo in zajedo globoko v obla lica.

Žani zmigne z rameni. »Ja, ali ti imaš fanta?«

»Imam,« zavre iz Francke, »pa ne vem, če me on kaj ima.«

»Koga pa misliš?« V Francki se zavrti. Že ima na jeziku, že raste v besedo.

»No, koga?«

»Te-fohle!«

»Kaj, v teloh si zaljubljen?«

»Ne, pravim, da je tamle v meji teloh.«

»Avša, v koga si zaljubljen, povej!«

»Ne zdajle, ko bova šla nazaj,« se mu obesi na roko. Tiha sta, v sencji. Ovčka se pase tik pred soncem.

»Žani, kakšno bi pa ti maral?«

»Vsako, samo da ni farški.«

»Bi farške res ne maral, če prav bi bila lepa?«

»Avša! Naj me hudiš na mesta pocitra, da je ne bi maral! Mar ne vem, kdo sem? Pa ne, da bi ti za farškim norela!«

»Ne, žani, saj ni farški! Silneje mu je zatrjevala, da ni farški.«

Ovčka se je povlekla mimo, spet sta bila v soncu. Živo jima je zablestelo srebro od keličkov belega teloha v živi meji.

»Joj, kako imam jaz teloh rada!«

Že ščebljata v meji, majhna, črna kakor dva kosa. Neumno se smejata nabrekli vrham in čakata, kdaj se bo razpočila svetla koga, in ne umeta, zakaj mačice ne stresejo rumenega prahu raz sebe, ki se jim nič ne poda. Rijeta vse globlje v živo vejevje, v vrenje in pokanje, v čudno močni vonj po življenju in gnolbi. Brskata v črno prst in iščeta za gomolji. Nevidno snuje ob njima, kri jima sili v sklonjeni glavi in pod nosom se jima blešče raztopljene zmrzali.

»Kako šumi in poka!«

»Gmri rastejo, nove mladike poganjajo.«

»Ali ni res lepo, kadar gmri rastejo in nove mladike poganjajo?«

»Lepo.« Žani je spet ves otročji in lep.

Francka ga pogleduje in ji je dobro. Kaj ne bi bil vesel, če pa gmri rastejo!

»Ampak kako tišijo tele veje! Še dihati ne morem.«

»Saj mene tudi.«

Od tu in tam

Danes zjutraj je prispel na obisk v Belgrad madžarski pravosodni minister dr. Radocay v družbi vseučiliškega profesorja dr. Andjala. Oba gosta sta prišla k nam na povabilo pravosodnega ministra dr. Lazarja Markovića, ki je bil pred dvema mesecema na obisku v Budimpešti. Madžarska gosta bosta ostala v Belgradu dva dni in si bosta ogledala vse zanimivosti, obenem pa bosta obiskala vse predstavnike oblasti. Njima na čast bo prirejenih več kosil in zakusk. Jutri zvečer pa bosta imela gosta predavanji v dvorani narodne skupščine o razvoju sodstva na Madžarskem oziroma o kazensko pravnici o vrednosti glasu. V nedeljo pa bosta gosta spet odšla na Madžarsko.

Glasilosamostojne demokratske stranke in glasilosenaatorja Večeslava Vilderja »Nova Riječ« je v zadnji številki sporočilo svojim naročnikom in bralcem, da bo prenehalo izhajati zaradi razmer, ki so v zadnjem času nastopile. List pravi, da je današnji čas tak, da silno manjšuje možnost uveljavljanja načel, katere si je list zapisal v svoj program. Ni pa rečeno, da bi list kdaj pozneje ne mogel spet začeti izhajati. Pač pa bo list vzdrževal zvezo s svojimi naročniki in bralci s posebno knjižnico, ki jo bo lastništvo lista izdajalo še naprej.

Predvčerajšnjim je imel predsednik vlade Dragiša Cvetković več konferenc s podpredsednikom vlade dr. Mačkam, finančnim ministrom dr. Šutejem in z ministrom dr. Konstantinovičem. Pogovarjali so se o predlogu novih dvanajstih, katerega je izdelal finančni minister. Posebno agili so demokrate in JNSarji. Tako je med drugim dr. Kramer obiskal dr. Mačka in se z njim dalj časa pogovarjal.

Stroge odredbe je izdala vlada za odkup pšenice in koroze, katere se še nahaja v zalogi pri trgovcih in pridelovalcih. Oblast je bila prisiljena izdati potrebne ukrepe, da bi zajezila brezvestno spekulacijo, obenem pa je morala poskrbeti, da se bodo živila enakomerno razdelila po vsej državi, kar ima tudi svoj pomen za državno obrambo. Vlada je zaradi tega ukazala popisati vse odvisne zaloge pri trgovcih in pridelovalcih, vendar pa so se znali prizadejati dostikrat lepo izogniti ukazom. Na vse načine so se izmotavali, samo da bi jim ne bilo treba oddati žita in koroze po cenah, katere je določila vlada. Trgovci so računali, da bodo pšenico in koroze kasneje prodajali po 300 dinarjev za 100 kilogramov, odnosno po 250 dinarjev za 100 kilogramov koroze, toda vlada je določila za pšenico najvišjo ceno 230 dinarjev, za koroze pa 170 dinarjev. Po drugi strani pa se je dogajalo, da trgovci, ki so prijavili svoje zaloge, večinoma niso hoteli prodati svojih zalog. Zato je vlada nazadnje morala izdati nove ukrepe in je ukazala, da morajo vsi po določenih cenah prodati svoje odvisne količine. Privilegirani izvozniki družbi. Tako misli vlada, da bo imela na zalogi dovolj žita vse do nove žetve ali pa do obiranja koroze. Menijo, da je v državi v zalogi še najmanj 5000 vagonov pšenice in okrog 7000 vagonov koroze. Milijoni potrošnikov pozdravljajo vse stroge ukrepe, ki imajo za cilj preprečevanje brezvestne spekulacije, ki se je bohotno razpasla.

Na svojevredstven način sta se ločila zakonca Božana in Mladen Gjorgjević iz vasi Latković pri Mionici. Zakonca sta se rada imela. Tudi trgovina jima je lepo uspevala in kmalu sta si naredila že lepo premoženje. Ni se pa jima izpolnilo pričakovanje, da bi dobila naslednika. 19 let sta ga pričakovala, nazadnje pa sta opustila vsako misel nanj in sta sklenila, da se bosta sporazumno ločila. Mladen je dobil za svojo ženo Božano drugega ženina in dal opravo in potreben denar za doto. Njuno slovo je bilo ganljivo, toda v domu, kamor je prišla njegova žena, je bilo vse veselo. Mladen Gjorgjević je takoj nato vzel neko ločenko, ker je prepričan, da bo z njo dobil teško pričakovane otroka. Nenavadna je ta zgodba, pa silno značilna.

Prav zanimiv spor se je razvnel med srbskimi društvami zaradi gospe Rojke Andrejevičeve, o kateri so lani časopisi na dolgo in široko pisali v zvezi z afero z markicami in korist slepih deklet. Andrejevičeva je kot podpredsednica društva za zaščito slepih deklet sklenila in vodila akcijo za prodajanje posebnih znamkic v korist slepih deklet. Njen pomočnik je bil Rus Vinogradov. Izkazalo pa se je, da je šla večina dobička v Rusov žep, delno pa se prijel tudi Andrejevičeva. Stvar je vzelo v roke sodišče, toda nenadoma se je pojavilo društvo za zaščito slepih deklet in izjavilo, da ne misli preganjati svoje podpredsednice, češ da ni z njenim delovanjem utrpelo nobene škode. Ko tako ni bilo več tožnika, tudi ni bilo več sodnika. Andrejevičeva je bila izpuščena iz preiskovalnega zapora in se hotela takoj vrniti v društvo. Predsednica društva Savčičeva jo je sprejela, med tem ko je večina članice godrnjala. Toda odločna predsednica je navzlic odporu večine izvela svoj sklep in uvedla Andrejevičevino v posle podpredsednice, čeprav so bile članice med tem izvolile novo podpredsednico. Nazadnje je morala poseči vmeš kot vrhovna instanca Zveza srbskih ženskih društev, pa ni nič pomagalo. Spor je v Belgradu povzročil veliko zanimanje, ker na svoj način odstra zastor in dovoljuje bežen pogled v delovanje in razmere v belgrajski visoki družbi ter med uglednimi damami.

Številni romarji obiskujejo blizu pravoslavne samostana Studenice grob meniha Mina Ristanovića, ki se je bil med vojno čudežno rešil in se zato zaobljubil, da bo vse svoje življenje posvetil molitvi in puščavniškemu življenju. Ristanović je bil imovit kmet, ki je imel ženo in dva otroka. V vojni je moral z ostalimi srbskimi vojniki skozi Albanijo do morja. Tudi njega je vrgla strašna bolezen, ki je pomorila stotine srbskih vojakov. Mrlič se metali kar v morje. Do smrti utrujen in izmučen je Ristanović neigben ležal med mrlič in tudi njega bi skoro vrgli bečničarji v morje. Pa se je s prošnjo obrnil do Boga in ga prosil rešitve. Tedaj neigbenica desna se je zgnila in opozorila bolničarje, da je še živ. Tako se je rešil. Ko je bila vojna končana, je naročil svojemu bratu po zdrave za svojo ženo in otroka, sam pa je šel za meniha na goro Atos. Lani pa si je začel videti svojo domovino. Pri tej priliki je obiskal tudi svoj dom. Kmalu nato pa je v samostanu Studenica umrl. O njem so se razširile med ljudstvom številne pripovedke, ki ga označujejo kot svetnika. Ljudje so začeli prihajati v trumah na njegov grob in začeli slaviti pokojnika kot velikega priprošnjika pri Bogu.

Danes zadnjikrat! Vesela zgodba družine, ki je hotela imenitno živeti na tuj račun V glavnih vlogah: Douglas Fairbanks ml. in Janet Gaynor **Mlada srca** Predstave ob 16., 19. in 21. uri KINO UNION, tel. 22-21

Občni zbor zadruga „Mariborski teden“ „Mariborski teden“ si bo moral urediti nove razstavne prostore

Maribor, 4. julija.

Gospodarskim ustanovam v današnjih vojnih časih, ko nikdar ne vemo, kaj nam prinese naslednji dan, ne cvetijo rože. Zlasti ne takim gospodarskim ustanovam, ki hočejo v prvi vrsti biti v službi našega tujskega prometa in propagande zanj. Ena takih naših ustanov je zadruga »Mariborski teden«, ki je imela včeraj zvečer v prostorih Tujskoprometne zveze svoj sedmi redni letni občni zbor. Vodil ga je namesto zadržanega načelnika podnačelnik R. Golouh, ki je tudi podal pregledno predsedniško poročilo.

Tajniško poročilo je podal tajnik g. ravnatelj J. Loos, ki se je zlasti bavil s prireditvami lanskega Mariborskega tedna in pa z vzroki, ki so dovedli do sklepa zadruga uprave, da se letošnji Mariborski teden, ki bi moral biti od 3. do 11. avgusta, odpove. Mednarodne razmere so take, da zaradi njih ne bi bilo mogoče pričakovati dotoka inozemcev in tudi ne domačih turistov na to mariborsko prireditev. Zato je najboljšje, da se prireditve ne vrši, ker brez inozemskih in domačih turistov ne bi imela nikakega smisla.

S finančnim položajem zadruga se je v svo-

Štiridesetletnica češke koč v Kamniških planinah

V nedeljo, dne 7. julija 1940 bo proslavilo Slovensko planinsko društvo 40letnico Češke koč na gornjih Ravneh pod Grintovcem. To koč je na svoje stroške postavila Češka podružnica Slovenskega planinskega društva, ki so jo ustanovili znani poštvalni češki narodnjaki prof. dr. K. Chodounsky, dr. F. Kullhavy, dr. St. Prachensky, svet. dež. odbora L. Mareš, dr. B. Franta, P. Ed. Šittler l. 1897 z namenom, da svoje planinsko delovanje usmerijo v sloveške planine in tako pomorejo slovenskemu planinstvu do krepkega razmaha, obenem pa tudi okrepijo slovenski življenj v ogroženih obmejnih krajih.

Češi so osredotočili svoje delovanje na Jezersko, ki jim je na eni strani ugajalo kot eden najlepših kotičkov Slovenske Koroške, na drugi strani pa so imeli tam mnogo prilike za narodno obrambno delo. Češka podružnica SPD se je v treh letih svojega obstoja finančno tako okrepila in pridobila toliko članstva, da je že l. 1900 predala javnosti z lastnimi sredstvi postavljeno Češko koč, ki je vsled svoje ugodne lege privabljala takoj veliko število obiskovalcev. Prikladna je nje lege zlasti za one turiste, ki s severne strani vršijo vzpone v Kamniških planinah, zlasti vzpone na Grintavec in Kočno ter preko Savinjskega sedla prehajajo na Okrešelj.

Češka koč je tekom 40 let svojega obstoja odlično vršila svojo nalogo, kot izhodišče za vse glavne ture na severni strani Kamniških planin. Izvrsno in solidno zgrajena stavba je

še danes v prav dobrem stanju in še vedno v polni meri izpolnjuje nalogo, ki so ji jo odločili njeni zgraditelji. Predlanskim je bila obnovljena streha na stavbi, izvršena so bila tudi neka druga popravila, tako da stoji danes koč kljub svoji starosti krepko, kakor vedno na svojem mestu in nudi planincem dobrodošlo zavetje.

Ko bomo v nedeljo na tih način proslavljali jubilej Češke koč, se bomo spominjali z globoko hvaležnostjo predvsem onih poštvalnih čeških mož, ki so v bratskem slovenskem čustvovanju z velikimi finančnimi žrtvami ne-sebično pospeševali razmah planinstva v Sloveniji in ustvarili to planinsko postojanko, ki je vršila dolgo vrsto let važno nacionalno nalogo in kot trdnjava branila slovenski značaj Jezerskega in Savinjskih planin.

Planinci, pozor!

Slovensko planinsko društvo ponovno opozarja planince, ki obiskujejo obmejne gore, naj ne hodijo na te vrhove brez legitimacije Slovenskega planinskega društva, odnosno druge veljavne legitimacije, ker jih bodo obmejne straže zavrnille že v dolini. Posebno pa svari planince, naj se izogibajo onih stez in potov, ki prekorajajo mejo in deloma potekajo na ozemlju sosedne države. Planinci, ki hodijo po takih stezah in se gibljejo na ozemlju sosednih držav, tvegajo, da jih bodo dotični obmejni stražarji aretirali in odpeljali v dolino.

Obrtna šola pri mariborski železniški delavnici bo sprejela 40 učencev

V obrtni šoli pri glavnih železniških delavnicah bo za šolsko leto 1940/41 sprejetih v izučiteljski 200 novih učencev. Od teh bo sprejetih v »Obrtno šolo pri delavnici drž. žel. v Mariboru« 40 učencev in sicer: 32 ključavničarskih, 67 stružarskih in 1 mizarjski.

Učenje v obrtni šoli traja 4 leta. Ob koncu četrtega leta dobijo učenci izpričevalo o končani železniški obrtni šoli in izkaz, da so položili izpit za pomočnika. Rang železn. obrtne šole je — po uredbi prosv. min. o rangi strokovnih šol — enak 4 razredom srednje šole z malo maturo ali z završnim izpitom.

Za časa šolanja dobivajo učenci plačo in to: v prvem in drugem letu po din 13.30, v tretjem letu po din 15.40 in v četrtem letu po din 17.60 za vsak delavni dan. Za stanovanje, hrano in obleko morajo skrbeti starši ali skrbniki. Učenci so zavarovani za primer bolezni pri žel. boln. fondu. Šolnina se določa in plačuje po višini odmerjenega davka.

Obrt se odreja po opažanjih na učencih v teku prvega šolskega leta. Po možnosti se upoštevajo želje učencev.

Pogoji za sprejem so: a) da je kandidat državljan kralj. Jugoslavije; b) da je duševno in telesno zdrav; c) da ni mlajši od 14 in ne starejši od 16 let in 8 mesecev na dan 1. IX. 1940; d) da ima najmanj dva z uspehom dovršena razreda gimnazije ali katere druge srednje šole; e) da je lepega vedenja.

Kandidati morajo predložiti upravi šole (delavnice) v Mariboru pismene (lastnooročno pisane) prošnje, polkovane z din 10.— in te priložiti sledeče listine:

1. Državljanstvo izkaznico;

Maribor

Prvi absolventi Obrtne šole pri delavnici drž. žel. v Mariboru. S šolskim letom 1936-37 je bila otvorenja pri delavnici drž. železnice v Mariboru nova Obrtna šola, edina in prva te vrste v Sloveniji. Šola je štirirazredna, zato je letos prva generacija šole že absolvirala. V drugi polovici junija so se vršili končni izpiti. Od pred štirimi leti sprejetih 40 učencev je napravilo končni izpit 30 učencev, trije ga bodo morali ponoviti po dveh mesecih, trije imajo že popravne izpite, trije pa so bili še v prejšnjih letih izključeni iz šole radi slabega uspeha. Šola namreč to posebnost, da v njej razreda ni mogoče ponavljati. Kdor razreda ne izdela, ga šola takoj izključi.

Trije učenci: Košir Jože, Grat Jože in Kuhar Jože so končali šolo z odličnim uspehom, ti so bili nato oproščeni končnega izpita. Z odliko so napravili končni izpit še: Jezernik Franc, Karlin Rudolf in Lerbek Rudolf. S prav dobrim uspehom: Baveon Karel, Belič Franc, Dobrovnik Stanislav, Dolenc Emil, Golob Dušan, Hacin Franc, Ivanovič Dušan, Jazbec Ernest, Ježovnik Franc, Likovnik Maks, Lort Josip, Maher Rajko, Palčič Kristijan, Pezdri Stanislav, Stiflar Franc, Terpin Zdravko, Verbič Ivan, Zalokar Franc in Župevec Bogomil. Z dobrim uspehom: Četeli Adolf, Deisinger Janez, Gabrovac Radoslav, Imenšek Stanislav in Kumer Frančišek.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura		Veterni smer	Veterni jakost	Padavine	
			noč	dan			m/m	vrsta
Ljubljana	758.0	27.5	16.0	84	10	0	6.9	dež
Maribor	759.0	25.0	14.0	80	10	S ₁	3.0	dež
Zagreb	757.1	30.0	15.0	70	5	SE ₂	—	—
Belgrad	753.7	28.0	16.0	60	2	ESE ₁	—	—
Sarajevo	757.9	27.0	11.0	80	5	0	—	—
Vis	759.1	24.0	15.0	80	4	SE ₂	—	—
Split	759.2	29.0	19.0	70	3	ESE ₁	—	—
Kumbar	758.5	27.0	20.0	70	6	S ₂	—	—
Rab	759.3	25.0	18.0	80	4	S ₂	—	—
Dubrovo	758.1	27.0	18.0	60	3	S ₂	—	—

Vremenska napoved. Pretežno oblačno, od časa do časa bo rahlo deževalo.

Koledar

Danes, petek, 5. julija: Ciril in Metod. Sobota, 6. julija: Bogomila.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta št. 10; mr. Bohinec ded., Rimska c. 31.

Dne 8. julija t. l. bo imela Slomškova družba izlet na Brezje in v Vrbo, kamor vabimo članstvo. Pripomnjamo, da smatramo izlet na Brezje in občni zbor za uvod v 40letno proslavo Slomškove družbe, ki pa bo v jeseni v Ljubljani. K obilni udeležbi vabimo tudi tiste katoliške učitelje, ki še niso člani Slomškove družbe, dasi je tudi njim pri srcu krščanska pedagogika. 40 let drži že Slomškova družba zastavo s simboličnim napisom: Bog in narod! V tem simbolu je zamišljen tudi izlet dne 8. julija: Brezje in Vrba! Odbor.

PRESELITEV Svojim cenjenim strankam in intereso steno poročam, da sem preselil svojo stavbo pisarno v novo hišo na **RESLJEVI CESTI 4 - telefon 36-15** **LEOPOLD BRICELJ, stavbenik**

Na Robidovem enoletnem trgovskem tečaju s pravico javnosti, Ljubljana, Trnovska ul. 15, je napravilo završni izpit 39 učencev in sicer 16 z odličnim, 16 s prav dobrim in 7 z dobrim uspehom. Te izredne uspehe je zahvaliti dejstvu, da sprejme zavod le omejeno število dijakov in je s tem omogočena temeljita skrb za napredek vsakega posameznika.

Ob koncu šolskega leta se je vršila na zavodu stenografska tekma, ki je bila dokaz dovršenega znanja stenografije. Prvi dve mesti sta bili nagrajeni z lepimi nagradami.

1. Pasji kontumacijski ukini. Ker ni bilo zadnje tri mesece v ljubljanski mestni občini nobenega primera pasje stekline, so ukinjene vse odredbe, s katerimi je bil 30. marca t. l. razglašen pasji kontumacijski ukini. Navzlic temu opozarjamo vse lastnike psov, naj pazijo na svoje pse posebno v poletni vročini ter naj jih vedno napajajo s svežo vodo. Vsak prebivalec je pa po zakonu dolžan, da vsak sumljiv primer stekline takoj naznani mestnemu tržnemu-veterinarskemu uradu na Krekovem trgu št. 10-I.

1. Ljubljanski mešani zbori imajo zadnjo vajo za nastop na Zahal pri Sv. Križu v petek, 5. t. m. ob 20 v Hubadovi pevski dvorani Glasbene Matice. — Uprava Hubadove župe.

1. Vse o nageljnih je naslov predavanja g. Josipa Strekleja danes ob 20 v prostorih gostilne pri Mraku na Rimski cesti, katero priredi vrtnarski odsek podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani. Vstop prost vsakomur.

Ne nasedajmo alarmantnim vestem!

Belgrad, 5. julija. AA. Včeraj je finančni minister dr. Juraj Šutej sprejel zastopnike domačega tiska in jim dal naslednje izjavo:

Z ozirom na alarmantne vesti, češ da se pripravljajo hudi ukrepi davčne in denarne narave, smatram za potrebno javnosti povedati tole:

Omenjene vesti nimajo nobene stvarne podlage. Prihajajo od gotovih elementov, ki za vsako ceno hočejo povzročiti splošno zmedo in tako uničiti uspeh vladnih prizadevanj za ureditev in zboljšanje gospodarskih razmer. Javnosti so znana prizadevanja kr. vlade za ohranitev normalnega gospodarskega življenja in zboljšanja pogojev gospodarske delavnosti. Vsi ukrepi, ki jih vlada izdaja, gredo izključno za to, da se okrepe gospodarske postojanke. Zaradi tega je vladi čisto tuja še sama misel na kakšne ukrepe, ki bi mogli omajati vero v vrednost našega dinarja. Nasprotno, kr. vlada preračunava vse možnosti, ki bi mogle dovesti do ureditve razmer in končne stabilizacije našega denarnega in kreditnega rga. Posebno skrb posveča vlada vprašanju čim večje varnosti in čim koristnejše uporabe ljudskih prihrankov. Vlagatelji nimajo nobenega razloga, da bi se bali za usodo svojih vlog, ker mora biti vsakemu jasno, da je vprav varčevanje temeljna podlaga narodnih in kreditnih ustanov, da morejo upravljati svojo naravno funkcijo v organizmu splošnega gospodarstva.

Šolska kuhinja Nj. Vel. kraljice Marije v Ljubljani javlja, da bo sprejemala samo do 15. julija 1940 prošnje za prehrano, katere morajo biti spisane na tiskovini, ki se dobi na Državni šolski polikliniki v Ljubljani, Askerčeva cesta. Prošnji je priložiti potrdilo o imovinskem stanju staršev diaka, potrjeno od pristojne davčne uprave.

Dijaški dom v Ptuj sprejema tudi za prihodnje šolsko leto 1940-41 v oskrbo dijake, ki bodo obiskovali pujsko realno gimnazijo ali meščansko šolo. Starši, ki ne veste, komu bi poverili z novim šolskim letom svoje sinove, ki jih pošiljate v mestne šole, zahtevajte brezplačen prospekt Dijaškega doma v Ptuj, ki ga vodi o. o. minoriti. Tu se sprejemajo za zmereno ceno v popolno oskrbo dijaki, brez ozira na poklic, kateremu se žele gojenci posvetiti. Vzgoja sloni na versko-moralni podlagi. Vsa potrebna navodila dobite pri vodstvu ali v poslanem prospektu. Prošnje za sprejem je treba poslati najkasneje do 10. avgusta na vodstvo Dijaškega doma v Ptuj.

Slovesno odprtje ceste Šmartno—Vojnik

Celje, dne 4. julija.

V nedeljo bo slovesno izročena prometu nova cesta Šmartno v Rožni dolini—Vojnik. Dela so stala preko milijon dinarjev in so zanje prispevale banovina, okrajni celjski cestni odbor in občine. — Slavnost bo v Šmartnem v Rožni dolini in se je bodo udeležili tudi ban dr. Marko Natlačen, senator Alojzij Mihelič in okrajni načelnik dr. Zobec. — Ob 10. dopoldne bo v Šmartnem služba božja, nato pa odprtje in blagoslovitev nove ceste. Blagoslovitvene obrede bo opravil novocerkovski kanonik in dekan Pavel Zagar.

Zločin ali nesreča?

Celje, dne 5. julija.

V Jurkloštru so pred dnevi pogrešili 65 letnega rudarja Polaka Franca. Ker je bil Polak mnogokrat v vinjenem stanju zelo neroden in je rad izžival, so mnogi mislili, da se mu je kaj zgodilo. Iz Kostivnice pri Kalobju pa je prišlo medtem sporočilo, da so našli Polaka v nekem jarku mrtvega. Na njem ni bilo znakov nasilja, vendar še ugibajo ali gre za zločin ali zgolj nesrečo.

Želodec in človekovo duševno delo

Kadar želodec dela, morajo možgani počivati, če ne, bosta opešala oba

Belgrajski zdravnik dr. Tašič je v »Politiki« napisal zanimiv članek, v katerem razpravlja o vprašanju, kako poln ali prazen želodec vpliva na človekovo duševno razpoloženje in torej tudi na človekovo duševno ustvarjanje. Ugotavlja, da ljudje posvečajo temu vprašanju vse premalo pozornosti, zato pa se tudi dogaja ne samo to, da zanemarijo želodec, pač pa tudi duševno nekam otopo in možgani ne morejo več delati tako, kakor bi sicer, če bi želodcu dali potreben mir in red. Med drugim pravi omenjeni profesor naslednje:

Kadar je želodec poln, je človekov razum manj bister, manj sposoben za delo. Temu dejstvu pa ljudje posvečajo vse premalo pozornosti. Ni vseeno, ali človek duševno dela pred ali po jedi, s polnim ali praznim želodcem. Ne moreta enako delati tisti, čigar prebava je v redu, in oni, ki težko prebavljajo. Nepoznanje te temeljne resnice se bo maščevalo, če ne takoj pa vsaj sčasoma. Pravilo je, da važen organ tedaj, ko začne delovati, pritegne ter zadrži večjo količino krvi. Tako je tudi z našim želodcem, kadar sedimo za jedilno mizo. Nasičen postane nekako središče pozornosti vsega našega telesa. K njegovemu delu je osredotočena vsa telesna energija. Funkcije drugih organov na njegov račun oslabe. Želodec zahteva zase večjo količino krvi, ker mora prebavljati in opravljati neke vrste mehanično delo. To delo obstoji v tem, da mora želodčno mišičevje zmleti ves obrok hrane. To zahteva pogosta krčenja, ki so tem hitrejša in močnejša, čim slabše smo hrano prežvečili. Če človek je hitro in požira hrano prej, preden se je zadosti napojila s slino, se prebava ni začela že v ustih, kakor bi to moralo biti.

Sedem litrov želodčnega soka izloči povprečni človek na dan

Kako pa poteka to prebavljajno dela želodca? Jedi, posebno tiste, ki vsebujejo beljakovine — meso in jajca —, morajo priti v stik z želodčnim sokom in se z njim pomešati. Na notranji površini želodca je na milijarde drobnih žlez, ki izločajo ta sok. Ali pa veste, koliko tega soka človek izloči na vsak dan? Morda mislite, da deset ali sto gramov? Pa se motite! Sedem litrov tega soka izloči povprečni človek, ki tehta okrog 70 kg, na dan. Vidite torej, da posel želodčnih žlez ni lahek.

Če se človek po jedi odpočije, če si privoči nekaj miru, če torej nobena stvar ne moti dvojnega dela želodčnega mišičevja in žlez, no želodec začel brez zamude delati, bo to delo nadaljeval in hitro ter uspešno končal prebavo. Njegova vsebina bo v normalnih presledkih šla v dvanaesternik, izprazen želodec pa se bo brž lahko spet odpočil nekaj ur in na ta

način dal tudi drugim organom čas za temeljito delo.

Na žalost pa vselej ni tako. Kolikokrat matere silijo takoj po kosilu svoje otroke k učenju ali pa jih priganjajo k temu po večerji celo pozno v noč, ko bi morali otroci že davno spati, da bi jutraj spočiti lahko vstali!

Tudi „nedolžne“ zabave po kosilu niso zdrave

Pa tudi z odraslimi ni dosti boljše. Poklic silij mnoge, da takoj po jedi nadaljujejo z delom. Nekateri mislijo, da se po kosilu odpočijejo, če se zabavajo z glasbo, branjem, reševanjem križank, šaha in z drugimi takšnimi

Malta iz ptičje perspektive. Sliko so posneli z italijanskega letala, ki je izvedlo napad na to angleško pomorsko oporišče v Sredozemskem morju. Na njej se vidi, kam je padla bomba. Italijani so po uradnih poročilih napadli Malto že petdesetih.

Dva nova prekopa med Črnim in Baltičkim morjem

Ruski inženirji so svojčas naredili drzne načrte, po katerih bi bilo Črno morje zvezano po dveh prekopih z Baltičkim morjem. Te načrte so tudi že začeli ureničevati. Izkopati nameravajo prvi prekop, ki bi vezal Črno morje z Baltikom preko prekopa Dnjeper — Bug čez Vislo, druga vodna pot med obema morjema pa naj bi šla po prekopu med Dneprom in Njemanom. Dela so, kakor pravijo poročila, v polnem teku in lepo napredujejo. Za prvi prekop je bilo treba zemljo na naštetih krajih razstreliti z dinamitom, da bi bila ta vodna pot čim ravnejša, torej čim krajša. Dobra stran teh del je tudi v tem, da bodo na ta način dobili precej nove plodne zemlje. Drugi prekop bo dolg nad 2.600 km. Pri njegovi graditvi so izkoristili tudi tako imenovani Oginski prekop, ki je bil dograjen že leta 1770. Nov prekop bo za približno 100 km krajši.

Morda pa le še ne veste...

Padala niso na Kubi nobena novost. Ni znano, od kdaj že uporabljajo domačini padala, ki so napravljena iz palmovih listov in so podobna dežnikom. Z njimi skačejo z visokih dreves...

Slavna zvezdarna Greenwich pri Londonu je bila zgrajena 1676. leta. Greenwich je samostojna občina, čeprav je predmestje Londona. Od 1885. leta dalje se računajo poldnevnik od tega kraja.

Skoraj vse naše najbolj priljubljene cvetke so doma na Vzhodu. Dobili smo jih iz Japonske, Kitajske, Perzije, Indije in Male Azije.

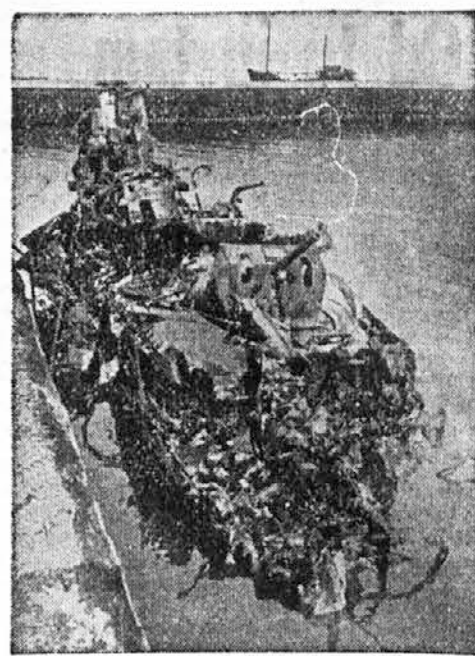
Zanimivo je, da so tekmovalne panoge na olimpijadah vedno bolj številne. Na prvi olimpijadi v Atenah leta 1896. je bilo 44 različnih tekem; v Parizu (1900. leta) 56, v St. Louisu (1904.) 68, v Londonu (1908.) 86, v Stockholmu (1912.) 102, v Anversu (1920.) 104, v Parizu (1924.) 126, v Amsterdamu (1928.) 113, v Los Angelesu (1932.) 129 in v Berlinu 1936. leta 132 tekem.

Nemški vojaki delijo hrano francoskim siromakom, ki jim je vojna prinesla še več gorja, ko jim je vzela streho.

nedolžnimi zabavami. Toda vse to delo zahteva gotovo duševni napor, ki ima težnjo glavno delavnost prenesti na možgane. Možgani pritegnejo kri v času, ko je želodec najbolj potreben. To pa ovira delovanje želodca, ga zanemarija in kvari. Razume se, da bo škoda majhna in prehodnega značaja, če človek po jedi le od časa do časa kaj dela. Če pa se ta napak ponavlja vsak dan, po vsaki jedi, se bo želodčno mišičevje postopno utrujalo, izgubilo bo prožnost in bo oslabevalo. Pojavilo se bo razširjenje ali povešanje želodca, izločevanje bo postalo preobilno, pojavili se bodo gotovo dražljaji, gorčica, krči in drugi znaki.

Z ozirom na to pomeni delati »z glavo« tedaj, ko je želodec zaposlen s prebavo, isto kot škoditi obema, umu in želodcu. Med funkcijo možganov in želodca obstoji torej pravo nasprotje. Njuno delo mora biti izmenično, ne pa istočasno. Tedaj, ko dela eden, mora drugi počivati. Kdor se tega pravila ne drži, se ga bo moral pozneje, ko bo sila, in ko mu bosta želodec in razum odpovedala pokorščino.

Bojna ladja po sovražnem napadu.

Slovenci v Ameriki

Za ohranitev slovenske narodne zavesti slovenskih izseljencev v Ameriki veliko stori radio ure. V vseh večjih krajih, kjer je naseljen slovenski živelj, so se našli požrtvovalni narodnjaki, ki so stopili v zvezo z ondotnimi radio-postajami in za drag denar kupili mesečno po eno uro, v kateri se prenaša slovenski spored s slovenskimi predavanji in slovensko narodno pesmijo. — Slovencev je v Združenih državah Amerike nad 350.000.

Ne sodi človeka po obleki

V švedskih knjigah je zapisana naslednja zgodba: Veliki učenjak je obiskal nekega prav tako uglednega gospoda. Potrkal je na vrata. Gospod je poslal slugo, naj pogleda, kdo je. Sluga se je vrnil in dejal:

»Pred vrati stoji slabo oblečen človek.«

»Povej mu, da imam mnogo opravkov, da ga ne morem sprejeti.«

Po sluginem izrazu na obrazu je učenjak ugotovil, kaj je na stvari. Zato je šel domov, oblekel najboljšo obleko, ki jo je premogel, se vrnil pred vrata in potrkal.

Sluga je javil gospodarju: »Zunaj je neki človek, elegantno oblečen, s cilindrom na glavi in v lakastih čevljih.«

Gost je bil takoj sprejet. Ko se je učenjak znal pred domačinom, je snel cilindar in ga poljubil. Nato je splekel še plašč in ga prav tako poljubil. Isto je napravil s čevlji, ki jih je sezul.

Gospodar ga je začuden gledal in dejal: »Kaj pa uganjate? Zakaj poljublja svojo obleko?«

»Zato, odgovori gost-učenjak, ker mi je to edino pomagalo, da sem lahko prišel v hišo.«

Od tega dne je osramočen domačin nehal ceniti ljudi po obleki.

Program radio Ljubljana

Petek, 5. julija: 7.00 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12.00 Naša pesem (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14.00 Poročila — 14.10 Turistični tedenski pregled — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20.00 Planinsko cvetje v vrtu (g. Marjan Juvan) — 20.10 80 let Mohorjeve družbe (g. prof. dr. Ivan Grafenauer) — 20.30 Koncert operne glasbe. Sodelujejo: ga. Mila Kogejeva g. Jean Franc. člana ljublj. opere in Radijski orkester. Dirig. D. M. Šijanec — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Za krajši čas (plošče).

Drugi programi

Petek, 5. julija: Belgrad: 20.10 Simfonični koncert — Zagreb: 22. Plesna glasba — Bratislava: 21.35 Slovenske pesmi — Praga: 22.30 Pisan sporod — Solija: 19. Klavir — Beromünster: 20.50 »Velika Katarina«, igra — Budimpešta: 20.30 Ciganski orkester — Bukarešta: 20. Mozart: »Beg iz Serajla« — Stockholm-Hörby: 21.30 Pevski koncert. — Rim-Bari: 20 »Cesta sonca«, igra — Trst-Milan: 22.10 Komorni koncert — Sottens: 19.40 Pisan večer.

66

Prispeli smo v mesto po naključju na prvi tržni dan po italijanski zasedbi. Na golem, praznem prostoru ob robu vasi je mrgolelo kakih pet sto vaščanov in kmetičev, ki so z rezkim krikom mešetarili za jajca, koze, košarice žita in kure, ki so z glavami navzdol bingljale na palicah. Zaloga nekega prodajalca je bila v enem jajcu, ki ga je tedaj, ko smo se mi odpeljali, še vedno ponujal z zgovornim krikom.

Večina moških je nosila puške, ki so jih Italijani pustili civilistom. Čeprav je večina teh pihalnikov bila stara trideset do štiri-deset let, so jih domačini imeli bleščeče osnažene. Zdelo se mi je, da je puška v severni Abesiniji edini predmet, ki so ga Abesinci snajžili.

Prihod našega avtomobila je zmešal skoraj ves semenj. Množica nas je obdala, strmela in tipala avtomobil.

Koptski duhovnik, ki se je od drugih razlikoval samo po cunjastem turbanu, je hodil po trgu z bizantinskim križem iz kovanega železa. Domačini so poklekovali pred križem in ga poljubljali.

Obiskali smo najvažnejše poslopje v Adrigatu: okroglo, s slamo pokrito koptsko cerkev iz ilovice in opeke. Premera je imela kakih trideset metrov in je bila bolj podobna kravjemu hlevu kakor cerkvi. V notranjstvi sta bila dva ozka hodnika krog in krog, pokrita s slamo, koruznim ličjem in ptičjim gnojem. Notranji hodnik je bil

okrašen s preprostimi slikami svetopisemskih prizorov, slikanih v surovih preprostih barvah. Umetniku so posebno ugajali krvavi dogodki in je z izredno ljubeznijo upodabljal zlasti odseke glave. Naslikal je apostola Pavla, kako visi z glavo navzdol, za vrat pa ima privezan kamen.

V najožjo notranjstveno cerkve nas niso pustili, ker je bil ta del samo za duhovne. V cerkvi je kar mrgolelo bolh. Whitaker in jaz sva jih nekaj dobila in potem zunaj pol ure iskala po srajcah.

Ta umazana vas je ležala v ljubki visoki dolini, obdajala so jo zelena koruzna in ovsena polja ter pašniki za grbasto afrikanško govedo, osle in koze. Skoznje je tekla rečica, v kateri se je kopalo na stotine golih italijanskih vajakov. Čez dolino se je raztezalo taborišče generala Santinija z dvajset tisoč ali trideset tisoč možmi. Iz sto in sto tabornih ognjev je vstajal dim.

Pri izhodu iz vasi je v dvonadstropnem, s ilovico ometanem poslopju oprezovalo kakih tisoč abesinskih bojnikov, ki so bili zapustili Hajleja Selasija in prešli k Italijanom s svojim voditeljem Hajlijem Selasijem Gukšem. Bili so oblečeni v razcunjane uniforme in so nosili pasove za patrone. Oboroženi so bili z izborom japonskih, francoskih, nemških, belgijskih in čeških pušk, ki so delno izvirale še iz leta 1870. Le malo jih je imelo strelivo, ki bi se prilegalo puškam.

Italijani so jih pravkar krmili in na novo oboroževali. Nikjer nismo našli znamenj, da bi bile na Adrigat padle bombe. Kakor pri Adui, so jih tudi tu metali v okolico. Francoski misijonar v Adrigatu nam zagotavlja, da sta bila samo dva domačina ranjena, pet volov pa ubitih.

Ko smo jedli pri generalu Santiniju v šotoru, je prišlo poročilo, da je skozi italijansko fronto prišel Abesinec, ki se je l. 1895 v bitki pred Aduo boril pri Italijanih in se želi pokloniti generalu.

Santini nas je vzel s seboj, da bi to reč videli. Abesinec, belobrad mož pri šestdesetih letih, v umazani shammi je prišel k nam na berglji iz trnjevega lesa. Desnico in levo nogo je imel odrezani. Pokleknil je in poljubil Santiniju škorenj. Potem je po tolmaču povedal:

»Ime mi je Adera Chidanu, prebivam v Hausien. Potreboval sem štiri dni, da sem prišel iz Hausiena sem. Leta 1895 sem bil pri italijanski vojski. Po porazu pri Adui so me ujeli s tisoč dve sto

drugimi rojaki. Ker smo se bojevali za belce, je cesar Menelik ukazal, da za kazen vsakomur od nas odrežejo desnico in levo nogo. Menelikovi ljudje so me prijeli in mi z mečem odrezali roko in nogo, potem pa ude vrgli v vrelo ovčjo mast. To so en dan naredili s tisoč dve sto možmi pri Adui. Slišal sem, da je polovica mož izkpravela. Ko sem slišal, da so Italijani v Abesiniji, sem si jim hotel spet pridružiti. Zato sem prišel sem, da bi stopil v tvojo vojsko.«

Spet je pokleknil in poljubil Santinijev škorenj. General mu je po tolmaču povedal, da je prestar, da bi stopil v vojsko, da pa bodo Italijani zanj skrbeli.

Pozneje sem zvedel, da je sedem mož, ki so jih po bitki pri Adui okrnili, izkpravelo v poslopju za italijanskim konzulatom v Adui, kjer sem jaz spal.

Z dovoljenjem generala Santinija smo Whitaker, Chaplin in jaz prihodnji dan obiskali prve črte za Adrigatom. Naš avtomobil je bil prvi, ki je prišel tako daleč. Čeprav so karavane sto in sto let uporabljale to pot, niso domačini še nikdar videli avtomobila. Prestašeni so bežali v ilovnate koče, ko smo pripeljali v vasico Edaga-Hamus. Čez nekaj časa so si šele previdno upali ven in so se zbrali okoli našega voza. Otipavali so blatnike in obroče ter gnali velik krik nad čudno iznajdbo.

Da bi prišli do Edaga-Hamusa, našega cilja, smo se povzpeli na tri tisoč trideset metrov visoko, po ovinkastih, zanemarnjenih kamenitih poteh, ki niso še nikdar videle vozila na kolesih. Pogosto smo v dobri uri napredovali za manj kakor deset kilometrov in smo dostikrat morali izstopati, da bi potiskali voz ali valili kamenje s poti.

V Adrigat so se vračale skupine moških, žensk in otrok, ki so bile med bombardiranjem pobegnile. Skromno imovino so imeli naloženo na oslih. Ko smo se jim približali, so od strahu pobegnili v grmovje.

General Somma, poveljnik divizije črnih srajc, nas je sam spremljal do čudovitega opazovališča na robu skalnatega pobočja, od koder smo pregledali ravnino Ogoro do Makaleja, najbližjega poslednjega vojnega cilja. Straža je od tu pregledala progo petdeset kilometrov proti jugu in rob pobočja na levi proti vzhodu, kjer je ležala zloglasna Danakilska zajeda, ki ji po pravici pravijo »Pekel stvarstva«.